

Vindinggaard omkring 1900-1910

Vindinggaards Historie

Alt har sin historie. Det har du og jeg, og det sted hvor vi bor.

Efter 40 år på Vindinggaard med arbejde og familieliv fik jeg lyst til at kende gårdens historie og desuden få opklaret, hvad er årsagen til, at der er en St. Vindinggaard og en Ll. Vindinggaard. Med hjælp fra forskellige kilder blev det til følgende historie.

Fra gammel tid lå gårdene i landsbyerne, hvor de ofte var placeret omkring gadekæret. Det gav fællesskab om arbejde og familieliv og meget andet, men betød også stor afstand ud til markerne. Da gårdene lå tæt og desuden var tækket med strå, var risikoen for ildebrand meget stor.

Efter Stavnbåndets ophævelse i 1888, hvor bønderne fik deres frihed, blev der mulighed for at tænke nyt. Den store ændring blev, at man nu kunne flytte gårdene ud på marken, men også med den konsekvens, at familierne flyttede fra fællesskabet til ensomheden. På trods af det kom der fra 1790'erne rigtig gang i udflytningen fra landsbyerne. Således også i Askov.

Indtil 1794 bestod Askov af 9 gårde samlet omkring Dammen, som gadekæret blev kaldt. De 7 af gårdene var blevet købt fri fra herregården Estrup, og det var nu blevet besluttet at flytte 2 af gårdene ud fra Askov.

De to gårde var Stenninggaard, som blev anbragt 3,5 km sydøst for Askov og Vindinggaard, der blev flyttet ned til Kongeåen. Her var vand, og der var græs på engene, så man kunne fodre dyrene indtil jorden var dyrket op og gården blev bygget. Man håbede på, at det blev en vinding for Askov, derfor blev gården kaldt Vindinggaard.

Det har sikkert både været hårdt og ensomt at være de første, som flyttede ud hvor ingen andre boede. På trods af det blev det en succes, så flere gårde fulgte efter.

Som en af de sidste gårde i Askov blev Melvanggaard udflyttet i 1827. Tilbage blev 3 gårde: Askovgaard, Nørregaard og Nedergaard. I dag (2017) er kun Nedergaard tilbage i Askov, de øvrige er nedlagt.

Den første i slægten vi kender navnet på er Niels Jensen. Han er født 1690 og er fæstebonde på Estrup og ejer af gård nr. 8 ved Askov Dam. Hans ægtefælles navn er ukendt. De har en søn, Jens Nielsen født 1717 og dør 1805. Han efterfølger sin far på gården og som fæstebonde på Estrup. Niels Jensen var gift med Dorthe Jepsdatter og de får 4 børn. Det er deres ældste søn Niels Jensen, der bliver den første i slægterne på St. Vindinggaard og Ll. Vindinggaard

1.generation.

Den første ejer af Vindinggaard efter udskiftningen fra Askov 1794 var som nævnt **Niels Jensen**. Året før havde han som 37-årig overtaget sin faders gård i Askov, som for nylig var frikøbt som fæstegård under Estrup Hovedgaard. Det var gård nr. 8, som var en mindre ejendom, en tvillinggård til Askovgaard, som lå hvor Askov Brugsforening nu ligger.

Vindinggaard var ved udskiftningen på ca. 125 ha. Det meste af jorden lå som hede eller overdrev og med en del mindre gravhøje, som formentlig er slettet ved opdyrkningen. I 1960'erne kunne vi stadig se konturerne af disse små gravhøje, men de er nu helt væk på grund af den dybere pløjning.

Niels Jensen født 1757, blev gift med Anna Hansdatter, som var 11 år yngre end Niels. Efter 2 år på Vindinggaard dør Anna, kun 28 år gammel. Måske dør hun i barselsseng, som alt for mange unge kvinder gjorde dengang. Og som det ofte var tilfældet, kom der hurtig en ny kone på gården. Allerede samme år gifter Niels Jensen sig med sin kusine Maren Sørensdatter fra Askovgaard. De får 12 børn, hvoraf 5 dør som små. To af drengene, Søren og Jens, bliver 2.generation i Vindinggaards historie. De får Nielsen til efternavn efter faderens fornavn.

Ved folketællingen i 1801, 7 år efter udflytningen, bor der 9 personer på gården. Det er Jens og Maren og deres 2 første børn, Jens's forældre på aftægt, en medhjælper på 16 år og Marens 2 brødre den ene daglejer og den anden landdrytter. Ensomt har det nok ikke været, men hvordan mon de har boet? Der blev først bygget et rigtigt stuehus ca 80 år senere.

(En landdrytter: National soldat i rytteriet, som er til rådighed for landeværnet.)

2. generation.

I 1828 er Niels Jensen 71 år og efter 34 år på Vindinggaard er tiden inde for et generationsskifte. Gården var som nævnt på 125 ha, en ret stor gård på den tid. Da to af drengene, Søren og Jens, begge gerne vil overtage fødegården bliver det besluttet, at drengene skal have hver sin gård. Der bliver fraskødet 50 ha øst for gården, som så bliver til Ll. Vindinggaard.

Det er **Jens Nielsen**, der flytter og stifter familie og bygger den ny gård op. Det bliver en gård og en familie, der fortsat er i slægtens eje, og som det meget sjældne sker der det, at Ll. Vindinggaard lige siden er skiftet i lige linje fra far til søn, så det nu (2017) er 6. generation, der gør klar til at fortsætte. Tager vi hele slægten med, så er der generationsskiftet fra til søn siden 1690, altså mere end 300 år.

Senere i 1912 bliver der fra Ll. Vindinggaard udstykket 15 ha nord for Kongeåvejen til en ny gård, som får navnet Skovvang.

Det er **Søren Nielsen**, 26 år, der er i 1828 overtager fødegården, som nu bliver kaldt St. Vindinggaard. Samme år bliver Søren Nielsen gift med Ellen Kristensdatter, 26 år. Hun er datter fra Egerisgaard ved Sønderkov. De får 2 børn, en pige og en dreng. Det er pigen, Maren Sørensdatter, som bliver 3.generation på Vindinggaard i 1853.

*NB. En søster til Jens og Søren, **Lovisa Dorte Nielsen** er oldemor til vores afdøde naboer på Gl. Skolevej. Det er Villars Christensen, Søndermarksgaard nr.16 og Ejner Christensen, Harbjergaard nr.4. De var også fætter.*

3. generation.

I 1853 er Ellen og Søren Nielsen begge 51 år, da de beslutter, at Vindinggaard skal generationsskiftes. De er ret unge og så tilmed et skifte til deres datter? Hvorfor, kan man spørge. På den tid var det altid den ældste søn, der arvede gården. Sådan blev det ikke her. Årsagen kender vi ikke, men mit gæt er:

Sønnen Niels var 22 år og ugift (det blev han først 12 år senere, og han bliver da ejer af Harbjergaard nr. 8 på Gl. Skolevej), hvorimod søsteren Maren (1829-1888) samtidig med generationsskiftet blev gift med Søren Thomsen Medersen (1828-1893) fra gården Stensmark ved Askov. Måske var Søren Meder, som han blev kaldt, en svigermors drøm! Man kan læse om ham "*Han var flittig, dygtig og en hæderlig mand med stille færd og trofast sind*".

Det er således **Maren og Søren Thomsen Medersen**, der i 1853 bliver de nye ejere Vindinggaard, en gård de har til 1888. De får 5 piger og en dreng, og det er også dem, der omkring 1880 bygger et nyt stuehus.

I 1964 taber Danmark krigen mod Prøjsen og landegrænsen flyttes mod nord til Kongeåen, 150 meter fra Vindinggaard. Hvordan det har påvirket gården og familien har jeg ikke fundet noget om, men det stenbelagte vadested i Kongeåen lige ved gården er formentlig blevet spæret. (Vadestedet ses i dag stadig tydeligt)

4. generation.

Det bliver en trist sag for slægten, det ender nemlig med en fallit på Vindinggaard. Det er naturligvis familiens eneste søn, **Søren**, der skal føre gården videre. Han bliver først gift med Ane Hansine Schmidt. Hun dør 29 år efter hun har født en søn, som kun blev 1 måned gammel.

I 1888 bliver **Søren Nielsen Sørensen** gift med **Ellen Marie Madsen**. Han er da 30, og hun var 21 år. Samme år bliver de den nye generation på Vindinggaard. De bliver forældre til 3 piger, hvoraf den ene kun bliver godt 2 måneder gammel.

I daglig tale bliver ejeren kaldt **Søren Meder Sørensen**, og det er sandsynligvis hans forbogstaver SMS, der er indhugget på træpestenen til Vindinggård, selvom det er hans forældre, der har bygget stuehuset omkring 1880. (Det står til 2010, hvor der bygges nyt).

Det går ikke for godt for de nye ejere. De kommer i økonomiske problemer. Har gården været for dyr på grund af det nye stuehus? Eller har der været helbreds problemer? (Søren blev kun 44 år). Årsagen kender vi ikke. Efter kun 5 år må de sælge gården, der nu havde været i slægtens eje i mere end 100 år.

For Søren blev livet ikke let. Han mistede sin første kone og 2 af sine 4 børn for til sidst at måtte afhænde slægtsgården. Søren ender sine dage 44 år gammel som postbud på Vejen Knude.

Som nævnt havde Søren 5 søstre. De 3 yngste blev ikke gamle, kun 20, 21 og 25 år. Den ældste blev 71 og var mor til 11 børn. Den næste Ellen Marie blev gift med **Jeppé Madsen** på Toftegaard i Maltbæk, som var en meget kendt mand i det sydjyske. Han var sognefoged, sognerådsformand og i et utal af bestyrelser og nævn. Han døde 1921, 77 år. Ved Jeppé Madsens begravelse fra Vejen Kirke var der over 500 deltagere fra store dele af sydjyske område. Det blev stort refereret i lokalpressen. Ellen Marie og Jeppé blev forældre til 6 børn, hvoraf de 3 døde under 2 år. Ellen Marie døde 1936, 80 år. Sønnen Anton Madsen førte Toftegaard videre og er morfar til Lisbeth Popp, Malt. Han døde 1976, 90 år.

5. generation.

Der kommer en ny slægt til Vindinggaard i 1893, det er en slægt, der holder i 2 generationer indtil 1951. **Det er Loise og Jens Hansen**, der begge er født i 1846, der bliver de nye ejere af Vindinggaard. De kommer fra hans fødeejendom Haustedhus på Vejen Knude, som Søren Meder Sørensen nu overtager. (Vejen Knude er navnet på den bakkeø, som Vejen by ligger på). Loise og Jens Hansen havde i nogle år været i USA for at prøve lykken, ligesom mange unge gjorde i disse år. Efter at deres første barn var født, besluttede de at vende hjem for at overtage hans fødehjem, hvor de får 5 børn mere, inden de flytter til Vindinggaard i 1893. En af pigerne Ane bliver gift med Johannes Hansen, som havde Urupgaard på Gl. Skolevej, hvor Tove og jeg nu bor. Deres ældste søn Hans bliver næste generation på Vindinggaard.

Jens Hansen kom fra en mindre ejendom, hvor der var 11 børn. Hans bror **Niels Hansen**, der var syv år yngre, var kommet til Melvanggaard som medhjælper. Her bliver datteren på gården Margrethe Ebbesen (hendes slægt stammede fra Sønderskov Mølle) og Niels Hansen glad for hinanden og senere gift og ejer af Melvanggaard. Det er deres slægt, der stadig er på gården, men nu med efternavnet Melvang. Niels Hansen omkommer ved en dramatisk arbejdsulykke i Askovskov 1932, en ulykke som er beskrevet af højskolemor Ingeborg Appel i én af de bøger, der er skrevet om Askov Højskole. Om ulykken fortæller Ingeborg Appel udførlig om, hvordan lægen kom helt fra Andst og behandlede Niels Hansen, og senere om den store begravelse.

6. generation.

Efter 25 år på Vindinggaard i 1918 går Loise og Jens Hansen på aftægt, først en kort tid hos datteren på Urupgaard, senere køber de Jelshøj telefoncentral. Sønnen **Hans Hansen**, der samme år er blevet gift med **Ane Pedersen** fra Nørbølling, overtager som nævnt fødehjemmet. (Anes søster er kone på Ll. Vindinggaard). Hans er da 33 år og Ane 20 år. De får 4 børn, hvoraf en pige Agnete bliver gift med Dycke Madsen, Maltbæk. De er forældre til Martin Madsen, Maltbæk.

Efter kun 15 år i 1933 dør Hans Hansen af kræft 48 år fra 4 børn mellem 2 og 13 år og Ane, der nu er 35 år, driver gården videre sammen med børnene, en fodermester og 2 medhjælpere. (Det er imponerende, at hun klarede det alene!)

7. generation.

I 1951 er Ane Hansen 55 år og har været enke og ene ejer af gården i 18 år. Hun beslutter da at sælge gården til **Magrethe og Johannes Vingborg**.

Ane Hansen flytter til Brørup, hvor hun bor til hun dør 87 år gammel i 1985.

Ved ejerskiftet er der ikke elektricitet hverken på Vindinggaard eller 12 nabogårde.

Det får Johannes Vingborg ændret. På initiativ af ham bliver der i 1953 tinglyst et fælles lån på 69.875,50 kr. i Vejen Sparekasse, så gårdene kan få elektricitet, som de i Askov har haft i flere år. Vores tidlige naboer i Skibelund har fortalt, hvor mørk og besværlig alting var før 1953.

Johs. Vingborg har tidligere haft forskellige gårde på egnen og handler jævnligt gård, fordi han som princip altid har sin gård til salg, indtil der er en køber, der slår til. Det blev til 11 år på Vindinggård for familien Vingborg.

Vindinggaard 1964

8. generation.

Den 1.dec. 1962 overtager **Tove og Hans Sørensen** Vindinggaard.

Fra sidst i 60'erne begynder udviklingen med forpagtning eller køb af nabogård til samdrift og senere til sammenlægning. Det er en udvikling, som kommer til at ændre hele det danske bondelandskab. I 1960 var der ca 200.000 landbrug i Danmark, det er her i 2017 reduceret til under 10.000 selvstændige landbrugsbedrifter. I

1970 bliver Urupgaard på 21,7 ha som den første købt til samdrift med Vindinggaard. Det er en udvikling, der er fortsat siden.

9. generation.

Fra den 1. juli 1999 overtager Peter Clausen halvdelen af gården og Hans går på halv arbejdstid. Tove og Hans flytter til Urupgaard, hvor de byggede et nyt stuehus.

Den 1. januar 2005 overtager **Solveig og Peter Clausen** resten af bedriften undtaget jorden til Urupgaard, som Tove og Hans beholder.

Vindinggaard 1984

HS 2017